

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת כי תצא תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

לתקוע מסמר

אלא שהפעם המנוחה לא שבה גם כאשר יצא הקמזן מהבית, תוך זמן מועט הריחו בני הבית ריח צחנה עולה מן השק, בדקו וגילו ש- פגר של חתול שם. רדפו אחריו ובקשו: 'אדון נכבד. אנא ממך טול את גוש הצחנה מהבית, איננו יכולים להריחו'. אמר להם: 'זכותי היא, ואין בידכם למנוע ממני זאת'. פנו שוב אל ביתם ולא יכלו להיכנס, הנבלה הבאישה העלתה צחנה נוראה. הדירה המותה זבובים פרעושים ויתושים. עוד הם עומדים חסרי אונים וישע והכילי הגיע ובידו שני פגרים נוספים...

שמו דיירי הבית את נפשם בכפם, כיסו בידם אחת את חוטמם ובשניה גררו את חפציהם והוציאו החוצה כאשר הם נמלטים מדירתם...

או אז הלך הכילי בחיך ערמומי, פנה אל השדכן ובישר לו: "השגתי דירה מפוארת ורק בעשרה דינרים, אתה כבר יכול להתחיל בעבודה ולחפש לי שידוך הגון..." (המשל מלוקט מספר 'אוצרות התורה' בשם ספר תולדות יעקב ויוסף פ' ויצא, מאת המגיד מבאר)

בפרשה אנו קוראים רצף של מצוות: "כִּי יִקְרָא קוֹן צֶפּוֹר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ..." ולאחר מכן "כִּי תִבְנֶה בֵּית חֹדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגִנְךָ..." "לֹא תִזְרַע פְּרִמָּה פְּלִאִים..." "לֹא תִחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבְחִמּוֹר יִחְדּוּ" "לֹא תִלְבֹּשׁ שְׂעָטָנָה צִמָּר וּפְשָׁתִים יִחְדּוּ" "גְּדָלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אֲרָבַע פְּנוֹת פְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ..."

מבאר רש"י דבר נפלא. רצף מצוות אלו, לרמוז לך, שאם קיימת מצוות 'שלוח הקן' סופך לבנות בית חדש ותקיים מצוות מעקה, וכך תגיע לחרם ושדה ולבגדים נאים.... ואם תשאל כיצד? אזי התשובה נפלאה כלל גדול הוא: 'מצוה גוררת מצוה', ולכך נסמכו פרשיות הללו זו לזו ללמדנו כלל גדול זה.

הנה, בגמרא מוגדרת מצוות שילוח הקן כמצוה קלה ביותר ולהפתעתנו בזכותה זוכה אדם לבית חדש לשים בו מעקה לגנו.

אכן, זהו הסוד הגדול. אתה רוצה בית חדש בשווי שני מיליון שקלים, תחפש ציפורים ברחוב. אתה רוצה לדעת ולקיים את כל התורה, תתחיל עם פרק תהילים קצר בלכתך בדרך. כן, 'הבית החדש והיפה' - התורה והמצוות הקשים, תלויים בשילוח הקן - במצוות הקלות.

זהו הסוד בכל המצוות, לפני שאתה חולם לבנות בית חדש לעשות בו מעקה, תוכל להתחיל ממשוה קטן יותר - לחפש קן ציפור בדרך. כאשר אדם עושה מעשים קלים, מן השמים מוזכים אותו בדברים חשובים יותר. זהו שאמרו חכמים 'אדם בידו מנה מבקש מאתים' אין אדם

מעשה באדם כילי וערירי קמזן קפוז' יד, שלא מלאו ליבו להוציא כסף על שכירות דירה. כך היה ישן בחנותו בין הסחורה. יום אחד חלפה בליבו מחשבה: "הן לא טוב היות האדם לבדו, מתי אקים משפחה?" חיש פנה לשדכן וביקש שיחפש עבורו אישה הראויה לו.

אמר לו השדכן: "וכי יעלה על דעתך שתהא אישה שתסכים להתגורר עמך בין השקים בתוך חנותך, כלום אינך יודע דברי חכמים לעולם יבנה אדם בית ואח"כ ישא אישה?! לא אוכל לטפל בבקשתך עד שיהיה לך בית לשכן בו את רעייתך."

אמר לו הקמזן: "אל דאגה תוך שבוע ימים אכין לך בית מפואר."

ענה השדכן: "כפי שאני מכירך אינך מסוגל לשכור אפילו צריף קטן ואיך תאמר שתשיג בית מפואר?"...

אמר הקמזן: "ראה תראה איזו דירה אשיג..."

סייר בעיר והגיע לשכונה יקרה, נעץ עיניו במעונות המהודרים עטורי המדשאות, ובדרכו נאנח קלות: "איי... כמה כסף ועמל בזבזו כאן לשווא." פנה אל אחד הבתים: "בית גדול לכם" החמיא לדיירים. "ברצוני לשכור מכס פינה קטנה לקבוע בה מסמר". בבית הראשון טרקו את הדלת בפניו. בשני, אמרו שבעה"ב איננו ובלא רשותו לא יעשו דבר. בשלישי נתקל באדם חמדן.

שאלו: "לשם מה אדוני צריך לתלות מסמר?"

ענה: "כדי לתלות בו צרורות וחפצים. מסמר אחד ויחיד אתלה אשלם לך עליו כהוגן ונעשה על זאת חוזה מפורט."

"מאה זהובים" דרש בעה"ב. אמר לו הקמזן: "בשביל מסמר אחד קטן לא אתן יותר מזהוב אחד". סוף דבר, התפשרו על עשרה זהובים וערכו חוזה מפורט.

תקע הכילי את המסמר, ותלה עליו את כובעו. אלא שכעבור שעה שב, חבש את כובעו ותלה עליו את מעילו.

בתחילת הלילה שב, נטל את מעילו ותלה את צרורו. בחצות לילה נקש בדלת והחריד את בני הבית משנתם, הרי הוא צריך ליטול דבר מה מן הצרור.

כאשמורת הבוקר העיר אותם עם דפיקותיו, יש בידו דבר מה להוסיף לצרור. לפני הצהרים שב ודפק בדלת, הפעם אחוז בידו שק כבד, נטל את הצרור ותלה את השק על המסמר ויצא.

המשך בעמ' 3

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

כמה כללים ותנאים שצריך שיהא בשליח ציבור לימים נוראים

מובא במדרש קהלת רבה פרק ט פסוק יד-טו, עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול, ובנה עליה מצודים גדולים, ומצא בה איש מסכן וחכם ומלט הוא את העיר בחכמתו.

ופירשו חז"ל במדרש. עיר קטנה, זה בית הכנסת. ואנשים בה מעט, זה הציבור. ובא אליה מלך גדול, זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהשכינה שורה בבית הכנסת. ובנה עליה מצודים גדולים, שהם על עוונות שיש בהם אם לא יחזרו בהם ויעשו רצונו יתברך. ומצא בה איש מסכן וחכם, זה שליח ציבור. ומילט הוא את העיר בחכמתו, שבשעה שאומר יהא שמייה רבה מברך, אפילו אם היה להקב"ה שטר גזירות של מאה שנה, הוא מוחל וסולח על כל עוונותיהם.

ובהלכות שליח ציבור כתב שולחן ערוך אורח חיים סימן נג סעיף ד: שליח ציבור צריך שיהיה הגון ואיזהו הגון שיהא ריקן מעבירות ושלא יצא עליו שם רע אפילו בילדותו ושיהיה עניו ומרוצה לעם ויש לו נעימה וקולו ערב ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים.

גם הרמ"א כתב בסימן תקפא סעיף א: וידקדקו לחזר אחר שליח ציבור היותר הגון והיותר גדול בתורה ובמעשים שאפשר למצא שיתפלל סליחות וימים נוראים, ושיהא בן שלשים שנים, גם שיהא נשוי, מיהו כל ישראל כשרים הם, רק שיהא מרוצה לקהל, אבל אם מתפלל בחזקה אין עונין אחריו אמן.

וכן צריך שיוציא כל אדם בתפילתו, ואם יהיה לו שונא ומכוון שלא להוציאו, גם אוהביו אינם יוצאים בתפילתו. ע"כ.

ונאמרו בזה עוד כמה וכמה תנאים בשליח ציבור ונפרטם בקצרה ממש.

א. נהגו לעבור לפני התיבה פרנסים ומנהיגים שיודעים בצער הדור, והיינו דווקא כשהם נאמנים ומגינים על הדור ומרוצים לעם. מ"א בשם ד"מ מרדכי רוקח.

ב. כתב בספר חסידים והובא במשנה ברורה, וכל העוזרים והמסייעים לשליח ציבור שאינו הגון, כאילו גזול טוב מן הקהל, ועתידים ליתן את הדין.

ובאליה רבה כתב, והיודע בעצמו שאינו בקי מאוד ויודע לשמור אפילו משגגה, אין לו להכניס עצמו בעבודת השם.

ואם אינו ראוי והגון ובקי אין ממתנין לו כשאר עושים אלא גובין לאלתר. ע"כ.

ג. ברור שהשליח ציבור צריך שידע היטב לבטא המילים בדקדוק נכון. גם צריך שידע הנוסח הנכון בתפילה כי הרבה נוסחאות יש שאינן נכונות. וכ"כ בחזון עובדיה עמוד לד שצריך שיהא הש"צ רגיל לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, ותהיה לשונו צחה לבטא כל האותיות כתקן.

המשן בעמ' 3

מצא פחית או עודף במכונה למכירת פחיות

שאלה: ראובן ניגש למכונה למכירת משקאות וחטיפים כדי לקנות בקבוק משקה, והוא הבחין שבחריץ המיועד להחזרת עודף ללקוחות מונחים כמה מטבעות. האם הוא צריך להשיב אותם? ולמי? או שמוותר לו לקחתם לעצמו? כמו כן מה הדין אם מוצאים בקבוק משקה או דבר מאכל, במדף המיועד לקבלת המוצר לאחר הקניה?

תשובה: יש לעיין בנימוקים כי יש צורך לברר את הפרטים.

נימוקים: בשני המקרים יש לברר את המציאות ונתחיל מהמקרה הראשון, בדרך כלל הכסף הנמצא בחריץ העודף היה מיועד להחזיר עודף ללקוח הקודם שקנה במכונה, והוא לא שם לב, או ששכח את העודף. כאן יש לדון למי שייך הכסף, והאם יש במקרה זה חיוב השבת אבידה. אך אם נראה שהמכונה פלטה את הכסף לחריץ עקב תקלה, הרי בוודאי שהכסף שייך לבעל המכונה, ויש חיוב השבת אבידה אליו.

והנה, באופן שהכסף נשאר מעודף המגיע לקונה הקודם, כלומר, שהוא הכניס מטבע או שטר כסף בערך הגדול משווי המוצר שקנה, והמכונה מחזירה לו עודף במטבעות אחרים, לכאורה ברור שהכסף לא נכנס עדיין תחת בעלותו של אותו קונה, שהרי הוא לא עשה בו כל קנין, וקנין מעות אינו קונה כסף כמובא בחו"מ (סי' רג סעי' ד), ועיניין בשו"ת מהרש"ם (ח"ה סי' יח).

אמנם יש לדון לדעת הנתה"מ (סי' שמד ס"ק א) שאם ייחד הלוח למלוח מעות מסויימים, קנאם אף בלא מעשה קנין. אך רבים חולקים על כך, עיניין בשו"ת הרא"ש (כלל עט סי' יא) הובא גם בש"ך (סי' צט סק"ו) ומה שנתר לדון הוא, האם הכסף נותר בבעלותו של בעל המכונה, כל זמן שלא קנאו הקונה. ונראה שהדבר תלוי במחלוקת אחרונים.

במשנה (גיטין עח). מבואר שמלוח האומר ללוח 'זרוק לי חובי, והיפטר', הרי אם הלוח זרק את הכסף לפני המלוח נפטר בזה מחובו, אף שהמלוח לא קנה עדיין את המעות. ונחלקו האחרונים מה דין המעות כל זמן שלא זכה בהם המלוח, דעת הגהות הגרעק"א (חו"מ סי' קכ סעי' א) שהלוח סילק עצמו ממעות אלו ונעשו הפקר, ואם יבוא אחד ויזכה בהם לפני המלוח - זכה. אך דעת הנתה"מ (סי' כג סק"א, עפ"י שיטתו בסי' קצד ס"ק ז) שהלוח לא סילק עצמו מהמעות, והם ברשותו עד שיזכה בהם המלוח, ולכן אין אחר יכול לזכות בהם. ולפ"ז בנידון דידן, לדעת הגרעק"א ראובן רשאי לקחת את המטבעות לעצמו, משום שבעל המכונה (=הלוח) סילק עצמו מהמעות מאחר שהניח לפני הקונה (=המלוח). אך לדעת הנתה"מ בעל המכונה לא סילק את עצמו, וצריך להשיב לו את המטבעות.

אמנם נראה, שאף לפי הנתה"מ, אם המכונה עומדת ברחוב, מסתבר שהבעלים סילקו עצמם ממעות אלו הנמצאים בתא העודף, שהרי לפי סברת בני אדם המעות שייכים לקונה הקודם, ומורים היתר לעצמם לקחת את המעות לעצמם. ורק אם המכונה עומדת במקום פרטי, כגון במשרד, או בישיבה, אזי לפי הנתה"מ יש להשיב את המעות לבעל המכונה.

וכעת נדון בשאלה השניה מה הדין אם מוצאים בקבוק משקה או דבר מאכל, במדף המיועד לקבלת המוצר לאחר הקניה? גם כאן, יש לברר קודם את המציאות, היאך נשאר כאן אותו פריט, ולפי זה יש לדון האם ולמי יש להשיב את האבידה.

והנה, בדרך כלל מה שפריטים נשארים במדף, הוא מפני שהמכונה נתקעת לאחר התשלום, ואינה מספקת את המוצר לקונה, ולאחר מכן המכונה 'משתחררת', ומורידה את הפריט למדף. אמנם לפעמים הקניה היא של כמה פריטים בבת אחת [כגון סוכריות קטנות] ולמרות שהמכונה הגישה לקונה את כל הפריטים, הוא לא שם לב והשאיר כמה מהם במכונה. במקרה הראשון, שהמכונה לא 'שיחררה' את הפריט בזמן, והקונה היה סבור שכבר לא יקבל אותו, ולכן התיימש והלך לו, הרי אם הפריט שייך כבר לקונה - הרי הוא כבר התיימש ממנו, וכל הקודם בו זכה [יאמר כבר עתה שבעל המכונה לא חזר וקנאו בקנין חצר, שאין זו חצר המשתמרת] כמובא בחו"מ (סי' רס סעי' ה) המשן בעמ' 4

מבקש מאתיים, אלא אם כן יש בידו מנה. אתה רוצה להיות גדול להיות מוצלח, תתחיל מהדברים הקטנים, כך תזכה לברכה והצלחה למעלות הגדולות.

ולהפך. אזהרה חמורה: כך פועל היצר הרע. היצר אינו מבקש מהאדם שומר מצוות שיסיר את הכיפה מעל ראשו ושיחלל שבת. יודע הוא, שעם הצעה כזו לא יהיה לו עם מי לדבר, אף יהודי ירא שמים לא יסכים לעשות כן. לכך מה עושה? מבקש ממנו דבר קטן ביותר, רק 'לתלות מסמר קטן בבית', רק מסמר אחד וזהו! לדבר באמצע לימוד התורה, לאחר לתפילה... כן, עבירה אחת קלה או אז כאשר הוא מוחטים אותך על החווה, ותוקע את המסמר הזה בבית שלך, הוא כבר מרים בקבוק לחיים הוא יודע שהוא הרוויח בית שלם, וזהו רק ענין של זמן.

כך אנו רואים מתחילה הפרשה: 'וראית בשביה אשת יפת תואר' - מסמר אחד. אך לאחר מכן סופה להיות שונאה - עובר על איסור נוסף. ולאחר מכן סופו להוליד ממנה בן סורר ומורה. כך נעשה אדם זה בעל לאישה שונאה ואב לבן סורר ומורה, איבד את שלוותו ומנוחתו.

בימים אלו, ימים של תשובה, נזכור כי גרגרים קטנים של חול - הם הבולמים את הים הגדול, המעשים הקטנים הם בכוחם לעצור את האויב הגדול - היצר הרע.

אדם שמבקש לחייג אל הפלאפון של חברו, אילו יקיש תשע ספרות ובספרה העשירית הוא ייטעה, דהיינו, במקום לסיים ב- 458... הוא יקיש 459... הוא לא יגיע אל חברו, הוא יגיע אל אדם אחר לחלוטין. אדם שמשנה משהו קטן מעצמו הרי הוא אינו אותו אדם הוא שונה, הוא משתנה לחלוטין, הוא שינה ספרה אחת במספר פלאפון שלו - המקטרגים כולם לא יוכלו להגיע אליו.

זה מה שאמר בן עזאי: 'הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה'... סוד היכולת לברוח מן העבירה, הינו, לחדש מצוה קלה: לברך כוונה, להגיע לפני תחילת התפילה חמש דקות קודם, חזיון בתלמוד תורה ללא דברים בטלים, כך כאשר אדם מעלה בקודש בהנהגה טובה אחת ואוחז בה חזק - הוא בורח מן העבירה הוא אדם חדש.

על כן בימים אלה, נתאמץ לתקוע ולו מסמר אחד קטן, אך - חזק קבוע. מסמר זה נתקע בכל נושא שאנו רואים שאנו חלשים בו. לשנות את כל ההרגלים הרעים בארבעים יום אין מי שיכול לעשות כן. אולם, 'מסמר אחד קטן' כולם מודים שאפשר לתקוע משך ארבעים יום, כולנו יכולים לקבל קבלה אחת קטנה ביותר שהיא תגרוור אחריה מצוות רבות, על זה אין אנו יכולים לומר שאין לנו אפשרות...

נעשה ונצליח, אמן!

אבל אם קורא אות ח' כמו כ' רפויה, אות אות ע' כמו אות א', ואות ק' כמו אות כ' דגוש, אין ראוי למנותו לשליח ציבור.

ד. אדם שעובר עבירה, כגון שמגלח זקנו בתער, אסור למנותו לשליח ציבור, וכל שכן אם מחלל הוא שבת אלא אם כן עשה תשובה (חזו"ע עמוד לו)

וכן מי שבא בערכאות של גויים אין ראוי להיות ש"צ בימים נוראים אלא א"כ עשה תשובה. (תורת אמת למחר"א שישון סימן קנח והובא במשנה ברורה ס"ק יא)

וכן מי ששולח את בנו ובנותיו לבתי ספר חילוניים, שהמורים שלהם מינים ואפיקורסים, פסול להיות ש"צ אפילו באקראי. (חזו"ע לח)

ה. **שיהא בן שלשים.** הטעם שצריך שיהא בן שלשים, א. שאז ראוי בן לוי לעבודה, ותפלה הוא כנגד עבודה. (הגר"א) ב. מפני שאז ליבו נשבר ונדכה. (כלומר שאז הוא בחצי ימי הזקנה שהיא גיל שיישים וליבו נכנע יותר. שעה"צ בשם הארחות חיים.)

ו. **שיהא נשוי.** הטעם שצריך שיהא נשוי דומיא דכהן גדול שהיו מכינים לו אשה אחרת, ושתהיה לו אשה לשמרו מן החטא.

* אם מזדמן לו שנים, אחד שהוא בן תורה וירא חטא ואין לו את אלו התנאים, ושהני הוא איש פשוט והוא נשוי ויותר מבן שלשים, הבן תורה קודם. כ"כ מ"ב סק"ג בפשיטות.

ז. כתב באר עשק והובא בבאר היטב סק"ז שאין ראוי שיהא התוקע רווק ושאין לו הדרת זקן. (ומסתבר דהוא הדין בחזן עדיף טפי שיהא לו חתימת זקן.)

ח. **שיהא מעביר על מידותיו.** זה נכלל בדברי השולחן ערוך שכתב שיהא עניו ומרצה לקהל. ובחזו"ע עמוד לד הערה א הביא הגמרא בתענית (כה:) מעשה שהיתה שנת בצורת, וגזר ר' אליעזר הגדול תענית על הציבור, וירד לפני התיבה ואמר כד' ברכות ולא נענה, ירד ר' עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו רחם עלינו, מיד ירדו גשמים, והווי מרגני רבנו, יצאה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה, אלא שרבי עקיבא מעביר על מידותיו, ור"א אינו מעביר על מידותיו.

ט. **יש לו נעימה וקולו ערב.** העיקר בזה שיכוון בעת תפילתו והשמעת קולו לשם שמים, וישמח בליבו על שנותן הודאה להשי"ת בנעימה, וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק כבד את ה' מהונך, ממה שחנך שאם היה קולך ערב ונעים והיית יושב בבית הכנסת, עמוד וכבד את ה' בקולך.

אבל אם הש"צ משמיע קולו במרום בכדי שישבחוהו העם על קולו הנעים, הרי זה מגונה, ועליו נאמר נתנה עליו בקולה על כן שנאתיה.

ובעניי יש לדקדק לשון הרמ"א שכתב יש לו נעימה וקולו ערב כי החזן שאין הענווה שורה בו אין שום נעימות וערבות לאוזן בקולו, אלא השירה יוצאת בחזקה וגאוה ואף אם השומע הינו נהנה כרגע, אין זו הנאת אמת אלא הנאה רגעית ושטחית והיא חולפת ואין בה ממשות וקדושה, אולם זה אשר יהיה חזן מלב טהור וענווה יתירה יש בו נעימה וקולו ערב וקולו חודר עמוק מאוד ללב השומע ומחדיר בו רושם עז גם זמן רב אחר התפילה. וזה סימן גדול ומובהק.

י. יראה החזן לא להאריך מידאי בתפילה מפני טורח הציבור, וגם לא יקצר מידאי, וצריך בזה הבחנה דקה והרגשה של החזן את הציבור היכן להאריך והיכן לקצר.

יא. כתב הרשב"א שראוי יותר לקחת שליח ציבור בשכר, מאשר לקחת ש"צ בהתנדבות, כי במקום שהש"צ מקבל שכר מקפיד הוא יותר על התפילה וגם נזהר לבוא לתפילה בזמן.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

ובטעם הדבר עיי"ש בש"ך (ס"ק יח ד"ה הרי הם של מוצאם). ועיין עוד בשו"ת להורות נתן (ח"ח סי' קטז-קכ) וגם באיסורא אתא לידה עיי' ש"ך (סי' רסב סק"א וסי' רסח סק"ב), אך אם הקונה עדיין לא זכה בפריט - הדבר תלוי בזה שכתבנו לעיל מה דינו של עודף שהמכונה הוציאה והקונה לא לקחו ונתבאר שם, שהדבר תלוי במחלוקת הגרעק"א והנתה"מ, אלא שאם המכונה עומדת במקום ציבורי, מסתבר שאף לנתה"מ הרי אלו שלו, ויש כמה סברות לומר שאכן הקונה כבר זכה באותו פריט מהטעמים דלהלן:

(א) יש הסוברים, שלא ביטלו חז"ל קנין מעות הקונה מדאורייתא, אלא במקום שהסחורה נמצאת ברשות המוכר, ובידו להצילה משריפה וכדומה, ולכן ביטלו חז"ל את הקניה, כדי שהמוכר יתאמץ בהצלת הסחורה (ב"מ מו:). אך במקום שהסחורה אינה ברשותו של המוכר, ואינו יכול להצילה, בזה לא ביטלו חז"ל את הקנין, ומעות קונות לגמרי כמו שכתב בערוך השלחן (חו"מ סי' קצח, ד). ולפי זה, הרי במכונה אוטומטית שאינה ברשותו של המוכר, זכה הקונה מיד בנתינת הכסף.

אמנם רבים מהאחרונים חולקים על סברא זו, דלא פלוג רבנן עיין בשו"ת רעק"א (ח"א סי' קלד) נתיבות המשפט (סי' קצח סק"ד) והגהות אמרי ברוך על הסמ"ע (סי' קצח סק"ט).

(ב) יש סוברים שבזמנינו מעות קונות מדין 'סיטומתא', כלומר מכח מנהג הסוחרים (עיי' משפט שלום סי' רא סעי' ב) ושו"ת מהר"ש (ענגיל, ח"ז סי' קיא). אך יש חולקים (שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קעח).

(ג) יש סוברים שחז"ל לא ביטלו לגמרי את קנין מעות, אלא שתיקנו שהקונה יכול לחזור בו, אבל כל זמן שלא חזר בו, המקח שייך לו. עיין רמב"ן ב"מ (מט). ושו"ת מהרש"ם (ח"א סי' קטו) ודברי גאונים (כלל סג אות ט, ואות יד).

(ד) במכונות שהחפץ הנקנה בהן מוגבה ע"י איזה מנוף וכדומה לפני שהוא מונח במדף המיועד לקונה, אפשר שזה נחשב קנין "הגבהה", עיין חו"מ (סי' רסט סעי' ה, סי' קצו סעי' ב) וקצה"ח (סי' קצו סק"א) ומשפט שלום (סי' קצח במשמרת שלום סק"ה) לענין קנין הגבהה ע"י אבן שואבת (=מגנט), אבל נחלקו הפוסקים האם צריך כוונה לקנין זה כמו בקניין משיכה המובא בסי' ר (סעי' ח).

ולפי זה נראה שיש להקל בפריט הנמצא במדף של המכונה, שהרי שמא הפריט שייך כבר לקונה (מכח כל הסברות הנ"ל) והוא כבר התיימש ממנו, וגם אם הפריט לא שייך לקונה, הרי לדעת הגרעק"א בעל המכונה הסתלק ממנו והפקירו.

אמנם במקרה שיתכן שהקונה כלל לא שם לב שלא לקח את הפריט כגון שקנה כמה סוכריות קטנות, אזי אם יש באבידה שוה פרוטה - אסור ליטלה, משום שזה הוא יאוש שלא מדעת, שאינו מועיל ואם כבר לקח, יש לדון באריכות היאך ינהג באבידה כזו ואכמ"ל.

בברכה יגאל אלון ס"ט.

שרי המאה פ' המדרח

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי אליהו ילז

הרב אליהו ילז זצ"ל. נולד לאמו חנה בת החכם מרדכי פדידה, ולאביו חכם אברהם ילז, בשנת תר"ך (1860) בעיירה מזגידה שבמחוז תאפילאלת שבמרוקו. בית משפחתו היה בית ועד לחכמים, ושם מקום תלמודו בילדותו.

עלייתו ארצה לעיר טבריה

בשנת תרל"ג (1873), החלה משפחתו במסע עלייתם לארץ ישראל. בהיותם בדרך, בעקבות מות הסולטאן מוחמד וסכנת השודדים בדרכים, התעכבה המשפחה בעיר פאס. מקץ שנה, המשיכה המשפחה את מסעה דרך טנג'יר, משם לאלכסנדריה, עד הגעתם ארצה בחודש טבת בשנת תרל"ד (1874), והשתקעו בעיר טבריה.

רק לאחר עלייתו חכם אליהו נשא לאישה את שמחה בתו של חכם דוד א-סודרי. הוא שכר חדר על יד בית הכנסת 'הסניור' שעל יד הכנרת, ושם לן בעומקה של הלכה. וכשראו חכמי טבריה כי איש אלוקים קדוש הוא וכי ידיו רב לו בחכמה ותבונה וכל אשר בהמה, בקשו ממנו שיאציל מתורתו והודו עליהם, וכך החל לדרוש בבית הכנסת הגדול שבעיר טבריה.

ועוד לא הספיק מורנו להתיישב כראוי בעיר טבריה כבר קפצה עליו רוגזה של שליחות. שלוחא דרבנן, ובשנת תר"ן, יצא לשליחות כשליח דרבנן לערי מרוקו מטעם חכמי טבריה. בבואו לערים הגדולות פאס, מכנאס, צפרו וטנג'יר נשא ונתן בדברי הלכה עם החכמים הגאונים שישבו באותה העת על מדין. כמה שנים לאחר מכן, בשנת תרנ"ג (1893) חכם אליהו ילז שב לטבריה, ומונה כחבר בית הדין של טבריה, ובמרוצת הזמן מונה לאב בית הדין, תפקיד בו החזיק בו עד סוף ימיו.

פסק הלכה של חכם אליהו בענין השכרת בתים לנוצרים ומוסלמים באר"

שאול שאל אחד מיקירי עיר קודשנו, תבנה ותכונן, בעל נפש: אם יוכל להשכיר הבתים, שיש לו פה עיר קודשנו, תבנה ותכונן, לחברת המיסיון שאין להם צורות השתי וערב, רק מאמינים באותו האיש, ורצונו להיות ההיתר בשופי. ... הרואה עיניו יחזו כמה נתלבטתי למצוא ההיתר בזה בשופי, ולא עלתה ביד, זולת אם יפקיר המשכיר ביתו בפני שלושה (באפי תלתא) לכל ימי השכירות, תעלה לו ארוכה מכוח ספק ספקא בשופי. ... ואודות היתר לישמעאלים כבר הורה זקן (הראשון לציון חכם רפאל בן שמואל מיוחס) בספר 'מזבח אדמה', חלק יורה דעה סי' קכ"א, ההיתר בשופי. (שו"ת יש מאין, חלק א', סימן טו"ב, עמודים קט"ו-קל"ו).

ספריו

חכם אליהו ילז הותיר אחריו ספרים רבים, חלקם הספיק להדפיס בחייו. ביניהם: **'פתח אליהו' - דרושים, 'יש מאין' - שו"ת ב' חלקים, 'זמירות ישראל' - על תהילים, 'מעשה אליהו' - דיני קידושין, ועוד.**

מאסרו על ידי הבריטים

היו אלה ימי פרוץ מלחמת העולם הראשונה, בשנת תרע"ד (1914), נאסר חכם אליהו ילז ומשפחתו ע"י הממשלה הטורקית, מכיוון שהחזיקו באזרחות בריטית. בסיוע הקונסול האמריקאי, גלו לאי כרתים יחד עם יהודים רבים. חכם אליהו ילז מונה ראש לכל הגולים. משם הועברו לקפריסין. אך לאחר מכן כבשו הבריטים את הארץ מידי הטורקים האחרים ואז שוב חזר הרב לעיר טבריה.

פטירתו

בחודש אב בשנת תרפ"ט (1929), בעקבות הזוועות שנעשו ביהודים בירושלים, חלשה מאוד דעתו. חכם אליהו ילז חלה ומסר את נשמתו לבורא ביום כ"ב אלול בשנת תרפ"ט (1929). במותו הוכרז ביטול מלאכה בעיר טבריה ותשובי העיר נאספו ללוות את מיטתו בדרכו האחרונה.

בס"ד

התבוננות (9) – לנשים שרוצות להקשיב פנימה.

כיוון - כוונה - הכנה - שלושה צעדים קטנים לשינוי גדול

אישה יקרה מאוד,

חודש אלול הוא זמן יקר.

זהו חודש שמזמין אותנו להתכנס פנימה,

לעצור את המרוץ היומיומי,

ולהקשיב לשקט ולפנימיות

להתכונן לימים הנוראים

פחות דיבורים – יותר מעשים.

גם אני בוחרת לנצל את הימים הללו לחשבון נפש,

לשאלות אמיתיות ולדיוק פנימי.

אני לא כותבת לך מתוך תיאוריה,

אלא מתוך דרך שאני צועדת בה בעצמי –

ומזמינה אותך להצטרף למסע הזה

כי ביחד קל יותר להתכונן ולצעוד.

רוצה לשתף אותך בסיפור מהשבת האחרונה

ישבנו סביב שולחן השבת

היה דיון מעמיק בענייני חובת ההשתדלות

אחרי כל המילים –

נשארה בי תובנה אחת ברורה.

לא משנה מה כל אחד אומר או מי צודק מה שבאמת משנה

הם היעדים שהעזנו להגדיר

שאנחנו רוצים ומתפללים להיות שם

וכמובן עושים צעדים.

כי להגיד כל מיני דברים

זה כל אחד יכול

אבל להיות במקום שמחשב את הצעדים ונושא עיניים לסייעתא דשמיא

זו כבר פעולה אמיתית.

יעדים אמיתיים לא נקבעים על הדרך.

הם לא תוצאה של רצון רגעי או החלטה אימפולסיבית.

יעד אמיתי דורש הכרה, כוונה והתמסרות.

בדיוק כמו בוויז –

אם לא תזיני כתובת ברורה, לעולם לא תגיעי.

ואם בחרת יעד,

גם סטייה קטנה בזווית

יכולה להוביל אותך למקום אחר לגמרי.

חכם לפעמים לבחור להגיע

הבחירה הזו במה שחשוב לי מחזקת את הבטחון העצמי ואת השמחה.

כוחה של התחלה מחדש:

לפעמים אנחנו מביטות אחורה וזוכרות דווקא את מה שלא הצלחנו.

אבל האמת היא

שכל אדם שמגיע ליעד

מגיע בדרך הקצרה ביותר עבורו

היעדים נראים לנו דרך בקו אווירי

אבל בארץ צריך לעשות דרך,

אם ארוכה ואם קצרה.

המסר של חודש אלול הוא

שכל נקודה יכולה להיות התחלה חדשה.

כמו שאמר ר' נחמן:

"אם אתה מאמין שאפשר לקלקל,

תאמין שאפשר לתקן."

זה היופי בכיוון נכון –

לא משנה היכן את נמצאת,

תמיד תוכלי למצוא דרכים

להתכוון אליו ולהתחיל לצעוד.

אז בואי נעשה את זה פשוט ומעשי:

בחרי לך יעד אחד קטן לשנה החדשה.

כתבי אותו,

התחייבי אליו,

והתחילי בצעד ראשון כבר ממחר.

שינוי קטן בזווית – יכול להוביל ליעד גדול.

אישה יקרה,

אלול מזמין אותך למסע

של כיוון, כוונה והכנה.

ובס"ד כשפותחים פתח קטן –

הקב"ה פותח בגדול

ומרחיב.

אני כאן ללוות אותך בצעד הזה – כי יחד קל יותר להתחיל

שבת שלום!

שתהיה לך שנה של הרחבה, תוספת וברכה בכל גבולותיך.

ליאורה דהן

מתחברת – מסע אל האלוקות שבי

050-410-3-421

dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא דפסחא

לימוד שירת הבקשות לילדים

בית הוראה

לימוד טעמי המקרא

כולל אברכים